JAARVERSLAG MOLEN “DE LELIE”

2019

Jesse in ‘t Veld
01-01-2020
korenmolendelelie@gmail.com

Voorwoord

Jarenlang was het motorhuis een 'ondergeschoven kindje'. Binnenkort weer een waardig onderdeel van de molen!

Een nieuw jaar is begonnen, tijd om terug te blikken op het afgelopen jaar. In het jaarverslag van vorig jaar zeiden we hoopvol '*dat de toekomst ons nog mooie dingen zou brengen'*. Dat die mooie dingen al in het jaar erop zouden komen konden we niet dromen. 2019 werd het jaar van de Bankgiro Loterij Molenprijs. Ons restauratieproject viel in de smaak bij het grote publiek en op 9 oktober 2019 ontvingen we een prachtig geldbedrag voor het motorhuis en de kelder. Meer daarover verderop in dit verslag.

Natuurlijk was de Molenprijs niet het enige leuke moment uit het afgelopen jaar. De belangstelling voor alle activiteiten was weer groot dit jaar. Een goed teken dat mensen de molen weten te vinden en verwonderd en enthousiast de molen weer verlaten.
De restauratie van het motorhuis en de kelder zal de ruimte in de molen fors doen toenemen. Tegelijkertijd krijgen we daarmee de kans om het complete verhaal van de molen te vertellen. Een divers aanbod waarmee we aansluiten bij meer interesses en thema's. Een mooi vooruitzicht in het nieuwe jaar!

Buiten alle activiteiten van de Molenprijs om hadden we in het afgelopen jaar geen gebrek aan aandacht. De regionale pers wist ons meerdere malen te vinden en ook op social media verscheen de molen meermaals in beeld als karakteristiek onderdeel van ons mooie Hoeksche Waardse landschap. Bijzonder was dat de molen tot tweemaal toe ook de landelijke media haalde, maar daarover later meer. Door alle activiteiten hebben we in het afgelopen jaar minder nieuwe 'vrienden van De Lelie' kunnen werven dan wenselijk. Daar gaan we ons in het nieuwe jaar weer meer op richten. Dankzij de bijdragen van de vrienden kunnen we activiteiten organiseren en projecten uitvoeren die anders nooit van de grond hadden kunnen komen. De molen straalt, mede dankzij de betrokkenheid van de donateurs.

Tot slot spreek ik ook dit jaar weer mijn dank uit naar het bestuur van Stichting Molens Hoeksche Waard. Molenonderhoud is niet eenvoudig en vraagt veel tijd en inspanning. De inzet van het bestuur maakt het mogelijk dat wij elk jaar weer van dit bijzondere stukje erfgoed kunnen blijven genieten. We zien er ook in het nieuwe jaar weer naar uit om met elkaar mooie resultaten te boeken en veel nieuwe mensen te mogen verwelkomen in en bij onze molen.

Ik wens u veel leesplezier in het jaarverslag over 2019.

Jesse in 't Veld
Molenaar – "De Lelie", Puttershoek

Inhoud

Voorwoord..... 1

Inhoud 2

Activiteiten 3

Openstelling..... 4

Molentaal 4

Jaarcijfers..... 6

Molenaars..... 7

Leerling molenaar(s)..... 7

Educatie 8

Inventaris..... 8

Molenbiotoop..... 10

Veiligheid 12

Onderhoud 12

Restauratie kelder en motorhuis..... 15

Molenerf..... 16

Aantal omwentelingen 16

Activiteiten

In het afgelopen jaar zijn er weer veel activiteiten geweest op de Puttershoekse korenmolen. De nominatie voor de Molenprijs zorgde voor een boost aan activiteiten, waardoor de molen zeer regelmatig in de media verscheen. Voor de overzichtelijkheid delen we de activiteiten op in reguliere activiteiten en aanvullende activiteiten:

Regulier

- **De molen is (vrijwel) elke zaterdag geopend geweest van 10.00 tot 17.00 uur.**
    - Meelverkoop
    - Rondleidingen
    - Onderhoudswerkzaamheden

- **Deelname aan de Nationale Molendag (11 en 12 mei) met 120 bezoekers**
    - Meelverkoop
    - Verkoop van molenbrood
    - Rondleidingen

- **Uitdeelpost voor de Avond-4-daagse Maasdam/ Puttershoek met veel belangstelling**
- **Deelname aan de Ponymarkt/Voorjaarsmarkt (25 mei) in Puttershoek met veel belangstelling**
    - Meelverkoop
    - Gratis brood voor donateurs
    - Werving nieuwe donateurs

- **Deelname aan Tour langs de Boer (30 mei) met 300 bezoekers**
    - Meelverkoop
    - Rondleidingen
    - Verkoop van pannenkoeken

- **Deelname aan het Schaapscheerdersfeest op het Recreatieoord Binnenmaas met een marktkraam i.s.m. molen Windlust in Westmaas**
    - Meelverkoop
    - Werving nieuwe vrienden

- **Deelname aan Open Monumentendag (14 en 15 september) met 160 bezoekers**
    - Meelverkoop

    - Rondleidingen
    - Verkoop van molenbrood
    - Draaimarathon (31 uur draaien)
    - Re-enactment
    - Molen- en natuurwandeling i.s.m. Hoekschewaards Landschap (ca. 35 dln.)

- **Hoeksche Waardse Molendag**
    - Meelverkoop
    - Rondleidingen
    - Verkoop van molenbrood

Aanvullend

- De molen vormde het decor van een uitvoering van het opleidingsorkest van MaasMuziek op 15 juni in theetuin De Koffiemolen
- De molen vormde het decor voor een vertelavond van de Verhalenkaravaan in theetuin De Koffiemolen
- Ter promotie van de molenprijs stond op 28 en 29 september stoomtrekker ‚Helen' bij de molen te draaien. Een machine die behoorlijk bekijks trok!
- De molen was meerdere keren in beeld bij het televisieprogramma *Paleis voor een prikkie*
- De molen en ondergetekende waren te gast in de rubriek *De Stip*, onderdeel van televisieprogramma's *Koffietijd* en *Vijf Uur Live*. De reportage is terug te kijken via de volgende link: https://bit.ly/2Q9OiTzv

Openstelling

In het afgelopen jaar is de molen –op enkele uitzonderingen na - iedere zaterdag open geweest van 10:00 tot 17:00 uur. Daarnaast is de molen ook zeer regelmatig op zondagmiddagen van 14.00 tot 17.00 uur geopend geweest. Met name in de zomermaanden is de molen ook enkele keren in de avond geopend geweest ter aanvulling op de reguliere openingstijden. De molen is ca. 610 uur geopend geweest, verspreid over ca. 111 dagen.

Molentaal

Om met de molen uiting te geven aan vreugde of rouw worden traditioneel een tweetal wiekstanden gebruikt. Hieronder een kort overzicht:

Vreugdestand:

- De molen heeft enkele dagen in de vreugdestand gestaan (met driekleur) i.v.m. het afstuderen van ondergetekende in de zomer van 2019.
- De molen heeft enkele dagen in de vreugdestand gestaan (met vlaggenlijn) i.v.m. het winnen van de hoofdprijs van de Bankgiro Loterij Molenprijs op 9 oktober 2019.

Rouwstand:

- De molen heeft begin augustus enige tijd in de rouwstand gestaan voor het overlijden van Dien de Rooij, echtgenote van molenaar Fred de Rooij van de Oostmolen in Mijnsheerenland.

Stem op De Lelie
molenprijs.nl/delelie

AN-96-01

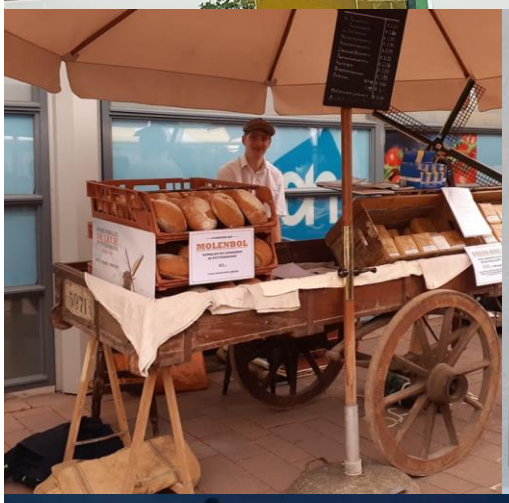
MOLENBOL

GLIMLACH
MaasMuziek bij De Koffiemolen
Ook de allerkleinsten genoten dit weekend van de vrolijke tonen die klonken in De Koffiemolen in Puttershoek. Het opleidingsorkest onder leiding van Arjan Muller toverde met het intieme concert een glimlach op vele gezichten. FOTOQPHOTO

BankGiroLoterij
MOLENPRIJS
MOLEN DE LELIE
€ 75.000,-
VOOR RESTAURATIE VAN MACHINEKAMER EN KELDER
WINNAAR BANKGIRO LOTERIJ MOLENPRIJS 2019

PRIJZEN
DELFIA
HISTORIE

Maalactiviteiten en meelverkoop

In het afgelopen jaar hebben we de molen weer regelmatig gebruikt voor het doel waar die voor gebouwd is: het malen van granen. Onze meelproducten vinden nog steeds aftrek en we merken dat er een stijgende lijn in zit. In het afgelopen jaar is er **650** kg tarwe gemalen voor de eigen verkoop.

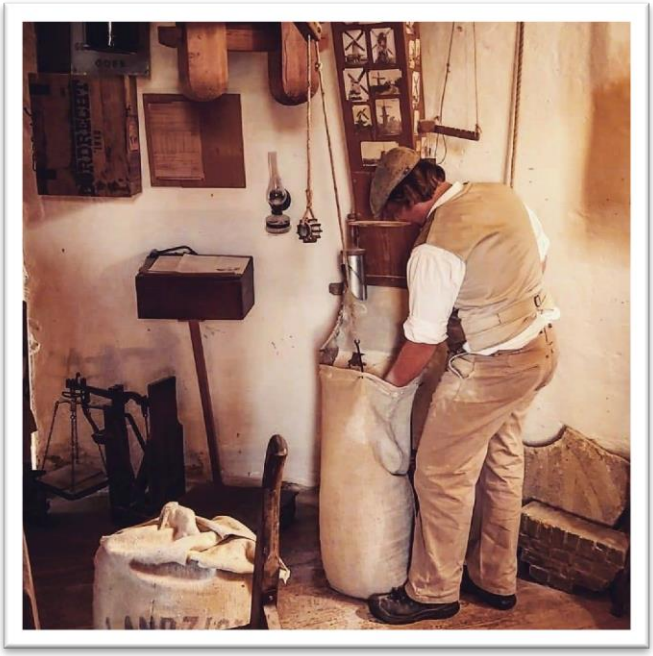

Een correctie inrichting zorgt voor de juiste sfeer. Deze foto uit 2019 kan ook in 1919 zijn gemaakt. Foto: Tony Hop

Om een goed product te kunnen maken dienen de maalstenen in een optimale conditie te zijn. In het afgelopen jaar hebben we geen grote werkzaamheden moeten verrichten aan de maalstenen. Wel is de steen tussendoor nog een keer opnieuw afgesteld, zodat we de maaldruk nauwkeurig kunnen blijven regelen. Het ligt in het vooruitzicht om in 2020 de regulateur nog opnieuw af te stellen, zodat het maalproces eenvoudiger in bediening en gebruik wordt.

Ons assortiment meelproducten is in het afgelopen jaar aanzienlijk gegroeid. Een aantal zaden en brood- en cake- en koekmixen zijn aan het assortment toegevoegd. Het merendeel van de meelproducten maken we niet zelf, maar zijn afkomstig van korenmolen 'Landzigt' in Zuid-Beijerland. Zij kunnen met een mengketel vele melanges maken, iets wat wij niet kunnen. Bovendien willen we als vrijwilligers geen concurrentiepositie innemen. We werken liever samen. Buiten de ingekochte producten maken we wel zelf volkoren tarwemeel en tarwebloem van Zeeuwse tarwe van Schouwen-Duiveland. Een prachtig product, waarvan de smaak en geur terugkomen in het brood. Een geheel nieuw product van 'eigen molen' is havermout. Geplet met onze eigen wind-aangedreven haverpletter.

Jaarcijfers

In totaal hebben we **1513** pakjes meelproducten in ons winkeltje verkocht het afgelopen jaar, goed voor een jaaromzet van ca. **€ 2615,22** en een winst van ca. **€ 852,59**. In totaal is er in 2019 voor **4.375,92** uitgegeven aan ijzerwaren, meelvoorraden, inventaris, verfwaren en overige kosten. Deze uitgaven werden bekostigd door giften, de opbrengsten uit de meelverkoop, draaipremie, vriendenbijdragen en de verkoop van de grote graanpletter.
Op 31 december 2019 bedroeg het eigen vermogen van De Lelie **€ 4371,55.** In totaal hebben **1825** mensen de molen in 2019 bezocht.

Molenaars

In 2019 werd de molen officieel bemand door twee molenaars:

1e molenaar: Jesse in 't Veld
Nevenmolenaars: Tony Hop en Piet Lodder

Piet Lodder draait sinds 2018 niet meer vast op De Lelie, maar is nog wel beschikbaar als nevenmolenaar op drukke dagen (bijv. Toer langs de Boer) en voor scholenbezoek. Hoewel het aantal draaiuren niet tegenvalt, streven we ernaar dat de molen ook op een vaste doordeweekse dag draait. Vooralsnog gebeurt dat wel regelmatig, maar niet op een vaste dag. Sinds oktober 2019 is Tony Hop officieel aangesteld als nevenmolenaar van De Lelie. Tony heeft in de afgelopen jaren al meerdere malen geholpen op drukke dagen en ingevallen als een van de andere molenaars niet aanwezig kon zijn.

Leerling molenaar(s)

In 2019 zijn er twee molenaarsleerlingen actief geweest op de molen:

- Daniel 't Lam (jeugdlid)
- Nick van Veen (leerling-molenaar)

Daarnaast hebben Gerrit Maarten de Bruin en Danny Groenenboom, beide leerling-molenaars op molen 'Windlust' in Westmaas, deels praktijkuren op de molen gemaakt. Tijdens de landelijke molenaarsexamens, gehouden op 16 oktober 2019 in Puttershoek, is Gerrit geslaagd voor zijn examen. Hij zal nevenmolenaar worden te Goidschalxoord, Westmaas en (wellicht) Maasdam. We feliciteren hem via deze weg nogmaals met het resultaat en wensen hem vele veilige omwentelingen toe!

Daniël en Jesse controleren het geschoonde graan dat uit de graanschoner komt. Foto: Wim Giebels.

De opsomming van de molens waar Gerrit op gaat draaien is niet alleen zoveel vanwege zijn enthousiasme. De Hoeksche Waard kampt met een tekort aan molenaars, waardoor enkele molens minder vaak draaien dan wenselijk is. Om het molenbestand vitaal te houden en het ambacht levend is het belangrijk dat de molens voldoende draaien en er voldoende molenaars zijn. Mocht u het leuk lijken om met deze machtige werktuigen aan de slag te gaan, kom dan (vrijblijvend) eens langs op de molen. U bent meer dan welkom en uw inzet wordt zeer gewaardeerd!

Educatie

Educatie is een begrip dat zowat samenvalt met het huidige bestaansrecht van de molens. Buiten de nog commercieel in bedrijf zijnde molens, moet de gemiddelde molen het hebben van de educatieve rol in de culturele sector. Daarnaast zijn ze natuurlijk nog heel nuttig voor het 'ecologisch' bemalen van de polders en het maken van grondstoffen voor de meest leuke en lekkere dingen. Educatie staat bij ons op de molen hoog in het vaandel. We vertellen enthousiast de verhalen over onze molen en nemen onze bezoekers graag even mee terug in de tijd. Om het verhaal van de molen zo begrijpelijk mogelijk te vertellen is er een presentatieplan gemaakt voor de molen en de bijgebouwen. Wanneer de restauratie van het motorhuis en kelder is afgerond zal de uiteindelijke inrichting compleet worden gemaakt. We hopen de bezoekers van alle leeftijden dan het verhaal van de molen op een professionele wijze te kunnen laten beleven.

Een belangrijk deel van educatie vormen de schoolbezoeken. Dit jaar zijn er vijf scholen op bezoek geweest, te weten basisscholen Petrus Datheen en De Schelp uit Puttershoek, de Rehobothschool uit Maasdam, De Takkenbosse uit Numansdorp en de Da Costa School uit Rotterdam. We streven ernaar deze bezoeken in de komende jaren te continueren. Speciaal voor dergelijke schoolbezoeken hebben we in eigen beheer een houten rekje gemaakt met daarin verschillende potjes met granen en meelsoorten. Zo kunnen we eenvoudig aan kinderen het verschil tussen meel en bloem laten zien, evenals de verschillende graansoorten. Een heel handig hulpmiddel, is gebleken!

Tot slot zijn er op 16 en 17 november voor leerling-molenaars in Zuid-Holland twee praktijkmomenten geweest over het afstellen van de vang (rem). Ca. 10 leerlingen hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.

Inventaris

Kleine goederen

In de vorige jaarverslagen hebben we telkens vele alinea's gewijd aan nieuwe objecten in de inventaris. Nu het herinrichten van de molen grotendeels is voltooid, loopt het met het verzamelen van objecten vanzelfsprekend minder hard dan in voorgaande jaren. Ondanks dat hebben we in het afgelopen jaar nog waardevolle objecten aangeschaft of verkregen. Het meest bijzondere object is toch wel een originele graan- of meelzak van J.C. Leeuwenburgh, de laatste beroepsmolenaar. Zoon Jan Leeuwenburgh had deze zak eens achtergehouden als zijnde 'familiestuk'. De zak heeft inmiddels een prominente plaats gekregen in de molen. Een 'topstuk', want bij mij zijn er geen andere exemplaren bekend. Later in het jaar kregen we van Jan ook nog een originele 'bilhamer' van de molen, waarmee de maalstenen werden gescherpt.

'Officiële' overhandiging van de graan/meelzak van Leeuwenburgh's Graanhandel Blaakschendijk/Puttershoek

Tot 1987 was er in de molen geen elektriciteit aanwezig. Verlichting gebeurde met olielampen. In de afgelopen jaren hebben we stukje bij beetje de molen weer voorzien van originele wandolielampen. In het afgelopen jaar zijn er twee toegevoegd, die een prominente plaats hebben gekregen op de steen- en luizolder. Gebruiken doen we ze vanwege de veiligheid niet meer. Daarnaast zijn er nog wat kleinere objecten toegevoegd, waaronder een aantal antieke houtboortjes en een reclamebord van 'Havens' diervoeders, afkomstig uit de maalderij van Blijdorp in Westmaas (Greup).

Tot slot is er in het koffiehok/kantoor een rekje gemaakt waarin diverse spullen (radio, meelzakjes, enz.) kunnen worden opgeborgen. Het reeds bestaande opbergplankje boven het bureau is voorzien van passende gesmede draagbeugels i.p.v. de 'goedkope' emaille beugels.

Grote goederen

Naast kleine objecten hebben we in het afgelopen jaar ook enkele grote objecten toegevoegd én verwijderd. We beginnen met onze nieuwe aanwinsten. In de zomer van 2019 hebben we van collega-molenaar Ruben Viergever (Poldersche Molen, Maasdam) een kleine Franse graanpletter overgenomen. Deze pletter lag in onderdelen en het bleek nog een aardige uitdaging om hem zonder bouwbeschrijving in elkaar te zetten. Uiteindelijk is de pletter permanent opgesteld en uitgelijnd op de reeds aanwezige aandrijfas. Met gebruikmaking van enkele tweedehands onderdelen (vangstok en regulateurbal) is er een passende riemspanner gemaakt, die ervoor zorgt dat er voldoende kracht overgebracht kan worden op de pletter. Inmiddels voldoet de pletter aan de verwachtingen en is hij in gebruik voor het pletten van haver voor havermout. De grote pletter, twee jaar eerder op de steenzolder geplaatst, is op 14 december 2019 weer verwijderd en gaat een werkende toekomst tegemoet op molen 'De Hoop' in het Brabantse Bavel.

De nieuw geïnstalleerde graanpletter op de luizolder. Links het kastje voor smeermiddelen en gereedschap. In het deurtje een krantenknipsel uit 1927 met daarin een afbeelding van de molen.

Om smeermiddelen, drijfriembenodigdheden en ander klein gereedschap gemakkelijk op te kunnen bergen is er op de luizolder tegen de afscherming van de koekenbrekerriem een houten kastje aangebracht, gemaakt van een oude timmerkist. Alle spullen die we voor het onderhoud van de drijfriemen en machines nodig hebben, hebben er inmiddels een mooi plekje gekregen. In het begin van 2019 zijn de laatste grote klussen gedaan aan de inbouw van de graanschoner. Deze machine ontdoet het graan van kaf, stof en andere verontreinigingen. De machine wordt vooralsnog alleen gebruikt voor demonstratie-doeleinden.

De consumptietarwe die we malen voor de verkoop wordt reeds geschoond ingekocht. Op een aantal kleine puntjes na is de schoner nu compleet en werkend. In het komende jaar zal nog gewerkt worden aan de spreekwoordelijke puntjes op de i.

In ons vorige jaarverslag lieten we weten in het bezit te zijn gekomen van een 'maalstoel'. Een maalstoel is een maalsteen op een houten of ijzeren onderstel die door een verbrandings- of elektromotor aangedreven wordt. In het afgelopen jaar is de bekleding van de steenkuip vervangen door nieuwe deeltjes en is het geheel opnieuw in de donkerbruine beits gezet. Daarnaast is de onderste steen (de 'ligger') al geplaatst en is het geheel waterpas gesteld. In het komende jaar zal de maalstoel bedrijfsvaardig worden gemaakt. Een passende elektromotor is inmiddels gevonden.

De steenkuip van de maalstoel tijdens en na het vervangen van de houten schrootjes. We proberen vaak zoveel mogelijk oud materiaal te behouden, maar soms is dat niet meer mogelijk.

Molenbiotoop

Zonder wind geen werkende molen. Om de molen goed te kunnen laten functioneren is een goede toestroom (én afvoer) van wind noodzakelijk. Te hoge bebouwing en groen kunnen dusdanige turbulentie veroorzaken, dat hierdoor schade aan de molen ontstaat. Daarnaast speelt de belevingswaarde van de molen in het landschap een rol. In de afgelopen jaren hebben we aandacht besteed aan het gezond houden van deze zgn. 'molenbiotoop'. Formeel beslaat de molenbiotoop een zone van 400 meter rondom de molen. Huizen en groen zijn daar aan een maximum hoogte gebonden. Zie voor meer informatie www.molenbiotoop.nl.

Groen

In het afgelopen jaar hebben we op de natuurwerkdag (2 november jl.) aandacht aan de molenbiotoop besteed. Twee windrichtingen behoeven aandacht: het westen (gemeentelijk groen) en het oosten (particulier groen). Op de natuurwerkdag hebben we met een groepje enthousiaste vrijwilligers veel groen bij de buren in hoogte teruggebracht. Anderhalve boom is gekapt, enkele bomen gesnoeid en een aantal bosjes fors verlaagd en teruggesnoeid. Hierdoor is er beduidend meer 'lucht' in het oosten ontstaan. Niet alleen draait de molen nu beter op deze richting, ook de belevingswaarde is toegenomen.

Buiten de natuurwerkdag om hebben onze achterburen een zieke kastanje verwijderd die inmiddels een behoorlijk forse omvang had gekregen. Dankzij deze ingreep is de windvang uit die richting fors verbeterd en domineert de molen de omgeving nu beter.

Ten zuidwesten van de molen zijn de bomen langs de laan van De Eeckelaer fors gesnoeid. Hoewel deze bomen buiten de 400 meter van de molenbiotoop vallen, hebben ze wel degelijk invloed op het gedrag van de molen. Door het snoeien is deze invloed (tijdelijk) minder. Een leuke bijkomstigheid is dat we de korenmolen van Maasdam nu weer kunnen zien draaien.

Bebouwing

Rondom de molen verrijst in de (nabije) toekomst nieuwbouw. In overleg met de initiatiefnemers/projectontwikkelaars hebben we in samenwerking met de Gemeente Hoeksche Waard bekeken hoe de nieuwbouw ingepast kan worden in de molenbiotoopregelgeving. Dankzij goed overleg en begrip heeft dit in alle gevallen geresulteerd in een ontwerp die enerzijds voldeed aan de regelgeving en anderzijds voor de initiatiefnemer wenselijk is. Soms wijzigt de nokhoogte van de nieuwbouw, in het andere geval verzoeken we de richting van het gepland pand te wijzigen, zodat de wind beter naar de molen kan toetreden. Door vroegtijdig overleg in nieuwbouwprojecten en goed beheer van groen is het mogelijk een omgeving te creëren waarin de molen nog eeuwen goed kan functioneren. Zo kunnen ook de generaties na ons genieten van dit mooie erfgoed.

Artist impression van de nieuwbouw ten westen van de molen. Het plan is getoetst op de molenbiotoopregelgeving De molen staat rechtsboven (uit beeld).

Veiligheid

Een traditionele windmolen is een machine uit een tijd dat veiligheid nog niet echt bestond. In de tijd dat de molen gebouwd werd hield veiligheid niet meer in dan 'opletten, uitkijken en geen domme dingen doen'. In de praktijk ging het vaak wel goed, maar soms ook (vreselijk) fout. We zullen u als lezer de details besparen. Tegenwoordig hechten we meer waarde aan onze eigen veiligheid en aan die van onze bezoekers. Zo zijn de draaiende wieken standaard afgeschermd en zijn de draaiende delen aan de binnenzijde afgeschermd. Omdat de molen een rijksmonument is kent dat wel zijn grenzen; we gaan niet alles hermetisch aftimmeren. Dat zou sterk afbreuk doen aan het monumentale karakter. Een dosis gezond verstand is altijd wel fijn.

In het afgelopen jaar hebben we de afzetnetjes van het wiekenkruis verbeterd door ze aan het erf te 'hechten' met tentharingen. Hierdoor kunnen kinderen het net niet oplichten en er alsnog onderdoor gaan. We proberen hierdoor levensgevaarlijke situaties te voorkomen en houden kinderen ook extra in de gaten. Een noodzakelijk kwaad, helaas. Tot slot hebben we de afscherming van de riem van de koekenbreker verbeterd door de planken te vervangen door kippengaas. Hierdoor is de aandrijving beter zichtbaar, maar toch voldoende afgeschermd.

Onderhoud

Onderhoud is behoud. Vorig jaar hebben Wim en Arie-Willem van der Wal de molen weer strak in de lak gezet. Sinds begin 2019 heeft Stichting Molens Hoeksche Waard alle onderhoud van de tien molens gegund aan Stichting Restauratie Werkplaats Schiedam. Hieronder zijn de onderhoudswerkzaamheden uit 2019 uitgesplitst in externe bedrijven en werkzaamheden in eigen beheer.

Extern

De Restauratiewerkplaats Schiedam heeft samen met de molenstichting een onderhoudsplanning gemaakt voor de komende zes jaar, gebaseerd op het onderhoudsplan wat ingediend is bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Provincie Zuid-Holland. De planning voorziet elk jaar in een aantal onderhoudspunten. In het afgelopen jaar hebben ze de bovenas van de molen twee centimeter omhoog gebracht. Het aanlopen van de houten vulstukken op de ijzerbalk is nu verholpen. Gelijktijdig is het voorste lager, het halslager, opgefrist. De inloopkanten in het brons waren volledig weggesleten, waardoor het vet niet gemakkelijk meer meegenomen werd. De as begon daardoor warmer te lopen en moest vaker worden gesmeerd. Door het aanbrengen van nieuwe inloopkanten is dit probleem nu verholpen. Daarnaast is er een extra plank aangebracht op de ijzerbalk, om de entreezone van het gaande werk af te schermen. Hierdoor is de veiligheid in de kap verbeterd.

In opdracht van de Restauratiwerkplaats heeft metselaar Aad Schouten eind oktober het stucwerk op de begane grond en de kapzolder hersteld. Het stucwerk was op sommige plaatsen door inwerking van vocht en druk losgekomen. Beide zolders zijn door het herstel enorm opgeknapt. In 2020 zal het stucwerk nog voorzien worden van een verse laag witte kalkverf. In vervolg hierop heeft Aad eveneens aan de buitenzijde enkele slechte voegen vervangen en is de romp door de Restauratiewerkplaats ontdaan van de grote hoeveelheid (korst)mos. De molen heeft door deze ingreep een veel frisser uiterlijk gekregen.

In het late voorjaar heeft de firma Van Lierop een drietal balkkoppen met epoxy hersteld. De oude (verrotte) kop is verwijderd, waarna er met een bekisting en glasfiberstaven een nieuwe kop van epoxy aan gegoten is. Het betroffen hier twee zolderbinten van de kapzolder, die nog afkomstig zijn uit de voorganger van de huidige molen. Na afronding van de werkzaamheden is de kapzoldervloer door de Restauratiewerkpaats weer teruggelegd.

Tot slot zijn in januari vorig jaar beide roeden (wiekbalken) van de molen doorgemeten door de Röntgen Technische Dienst (RTD). Deze gelaste ijzeren kokers zijn geplaatst in 1987 en draaien nu al weer meer dan dertig jaar hun rondjes. Ouderdom kan zijn sporen nalaten in het materiaal door metaalmoeheid en roest. In december 2018 ging het met de 'broertjes' van onze roeden mis. Op de Groetermolen in Schoorl (N-H) brak een roe door lasfalen plotseling af. Het behoeft geen verdere toelichting dat we toen lichtelijk nerveus werden.
In samenwerking met de Restauratiewerkplaats werden de roeden doorgemeten op laskwaliteit (haarscheuren) en plaatdikten bij de askop. Gelukkig werden er in onze roeden geen verontrustende gebreken aangetroffen. De Lelie kon daarom in het afgelopen jaar ongeremd haar rondjes draaien!

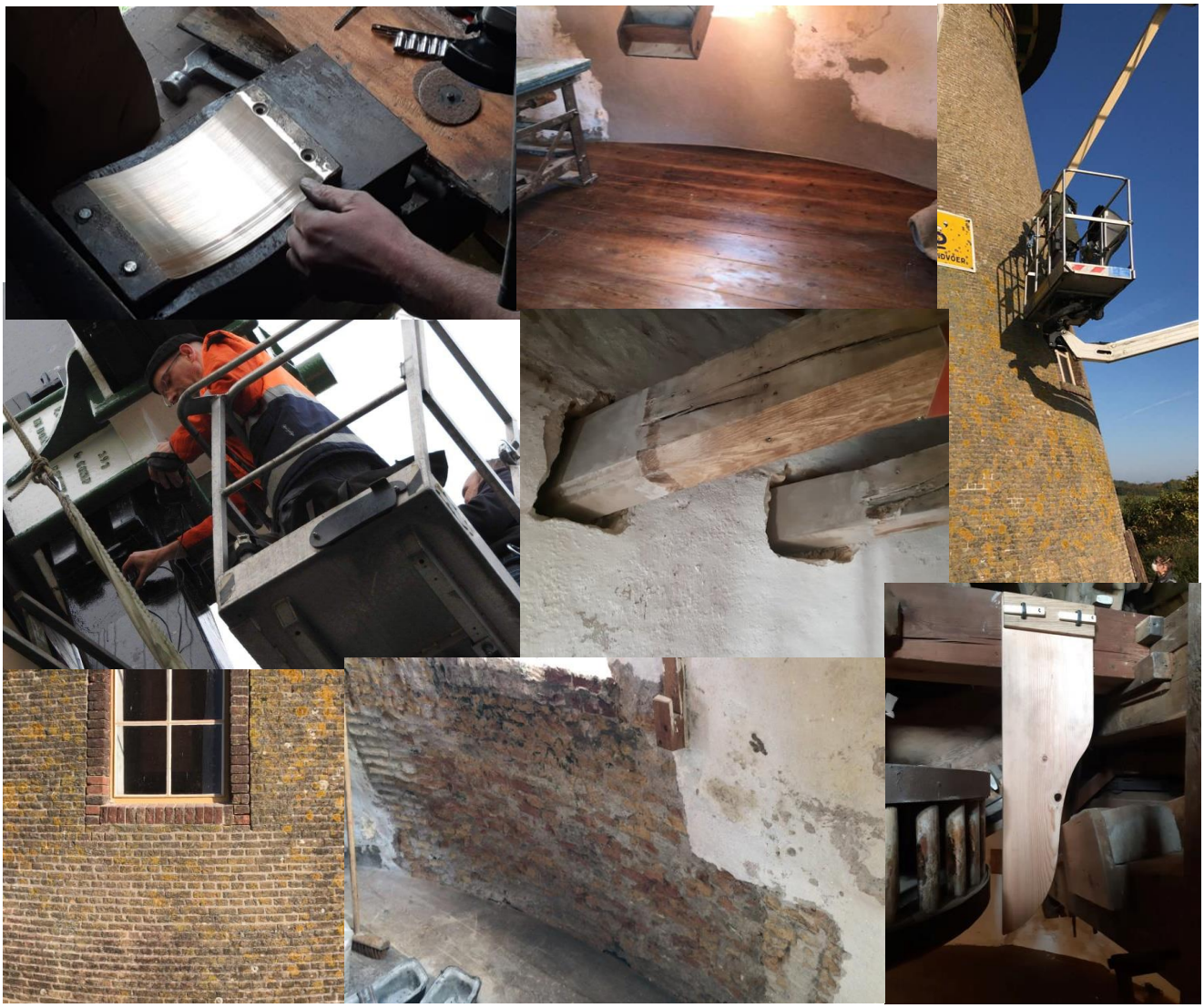

In eigen beheer

Naast het onderhoud door gespecialiseerde bedrijven is er ook in eigen beheer klein onderhoud verricht. Het betreft hier het smeren van draaiende delen, het vervangen van enig touwwerk, klein timmerwerk en schilderwerk. Door een onhandige manouvre sneuvelden er in het afgelopen jaar drie ruiten van een steenzolderraam. Vrijwilliger Jan van Rotterdam wist als voormalig schilder vakkundig nieuwe ruiten te plaatsen. Daarnaast zijn de kruipalen rond de molen opnieuw gewit, is de gevelsteen schoongemaakt en het opschrift ervan weer leesbaar gemaakt. Tot slot hebben we de aandrijf-poulie van het asje op de luizolder vervangen door een ijzeren exemplaar, afkomstig van de molen van ‘s-Gravendeel. Het houten wiel bleek door ouderdom zo te zijn verzwakt dat deze het tijdens het draaien bijna begaf. Het nieuwe ijzeren wiel is wederom voorzien van een rubberen band (grip) en werkt geheel naar behoren. Verder zijn er twee verduisteringsluiken gemaakt uit oude staldeuren, die gebruikt worden bij het scherpen van de maalstenen. In eigen beheer zijn verder enkele loszittende staven in het bovenschijfloop vastgezet en is er een nieuwe katrolklamp gemaakt voor de riemspanner van de koekenbreker.

Restauratie kelder en motorhuis

In de vorige jaarverslagen maakten we melding van het motorhuis en de kelder van de molen. Het motorhuis verkeert in slechte staat en de kelder was er niet beter aan toe. Die laatste kwam twee jaar geleden weer voor de dag, na vele decennia opgevuld te zijn geweest met zand. De restauratie zou vooralsnog een tijdje op zich laten wachten, was de verwachting. De praktijk verliep anders. In het voorjaar van 2019 diende Stichting Molens Hoeksche Waard het voorlopige restauratieplan in bij de Molenprijs van Vereniging De Hollandsche Molen. De jury bleek enthousiast en ons plan werd genomineerd! In september barstte de strijd tussen drie molenprojecten los. Het publiek kon hun stem uitbrengen op molen De Ster in Kralingen (bouw bezoekerscentrum en nieuwe fundering), molen De Vrijheid in Beesd (restauratie kap) en ons restauratieproject. Tijdens het Molenfeest van de vereniging op 9 oktober werd de winnaar bekend gemaakt. Met 10.762 stemmen won ons project de hoofdprijs van €75.000 euro! Dit resultaat werd bereikt dankzij de tomeloze inzet van vele vrijwilligers en inwoners van alle dorpen die stemmen hebben geworven op talloze evenementen in de regio. Zonder hun inzet was dit resultaat absoluut niet mogelijk geweest!

Na een (welkome) rustpauze van enkele weken is het bestuur van Stichting Molens Hoeksche Waard in samenspraak met ondergetekende gestart met de daadwerkelijke realisering van de restauratie. Ondanks een gat in de begroting kon er opdracht verleend worden aan de aannemener voor de eerste restauratiewerkzaamheden. Naar verwachting starten deze halverwege januari 2020. Kort na het winnen van de Molenprijs ontving de molen uit het Rabobank Coöperatief Divident €1000,- euro voor de audiovisuele middelen in het motorhuis. Deze gift is mogelijk gemaakt door ledenraadslid Henk de Koning, die dit bedrag mocht doneren aan een voor hem waardevol project. We zijn hartstikke blij met deze bijdrage en willen Henk én de Rabobank hier nogmaals hartelijk voor bedanken!

De restauratie omvat kortweg het vochtvrij maken van beide ruimtes, het herstellen van enkele scheuren in het metselwerk en het toegankelijk maken van beide ruimtes. Daarnaast bestaat de wens om een klein bijgebouw naast het motorhuis te plaatsen, waarin een toilet en bergruimte kan worden gerealiseerd. Meer informatie over de voortgang van de restauratie volgt in de nieuwsbrieven van 2020.

Een heugelijk moment: de eerste officiële vergadering voor de uitvoering van de restauratie!

Molenerf

Het molenerf heeft in het afgelopen jaar geen grote wijzigingen ondergaan. Vrijwilliger Jan van Rotterdam houdt het erf wekelijks bij en dat wordt gezien. Veel passanten en buurtbewoners geven aan dat ze de molen en de omgeving er keurig verzorgd uit vinden zien. Een blijk van waardering is altijd fijn om te horen! Een nieuwe aanvulling net buiten het molenerf is een houten picknickbank, geschonken door Hoekschewaards Landschap en de Gemeente Hoeksche Waard. Deze bank is een fragment uit een meterslange picknickbank die tot voor kort bij het Nationaal Landschapscentrum in Numansdorp stond. Circa zes tot acht tafels konden er uit deze lange tafel worden gezaagd, die op diverse plaatsen in de regio een nieuw plekje hebben gekregen. De bank is in eigen beheer gemonteerd en opgeknapt. In het voorjaar en de zomermaanden wordt er druk gebruik van gemaakt door passanten. Een waardevolle aanvulling dus!

Aantal omwentelingen

Elk jaar keert de provincie Zuid-Holland een premie uit voor het jaarlijks aantal omwentelingen. De drempel ligt bij 60.000, het plafond bij 300.000. Voor het derde jaar op rij haalt de molen meer dan 300.000 omwentelingen. De Lelie ontvangt daarvoor € 580 euro draaipremie. Een leuk zakcentje, waar de in 2020 weer mooie dingen mee kunnen doen.

In de onderstaande tabel staan het aantal omwentelingen per jaar vermeld:
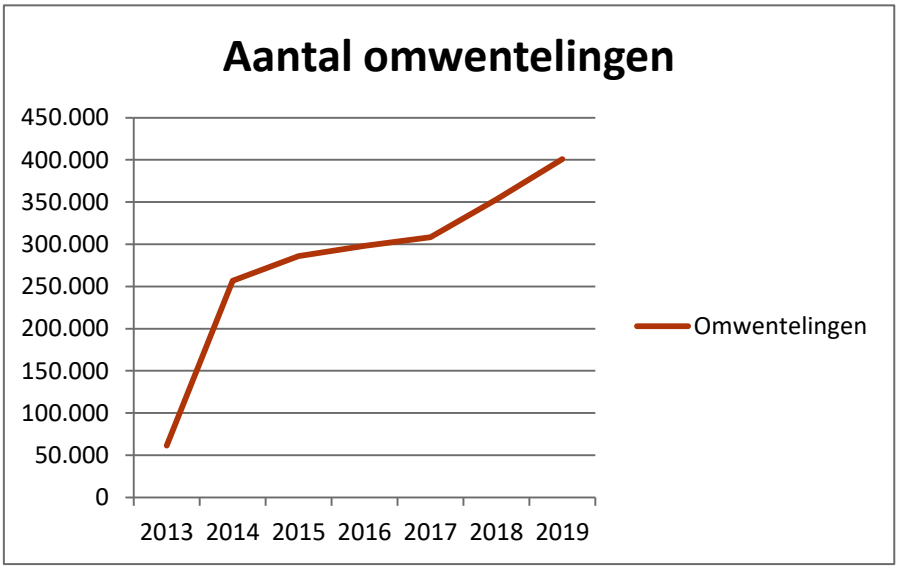
2013	61.491
2014	256.876
2015	286.076
2016	297.921
2017	308.225
2018	353.083
2019	**401.048**